

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 128. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок 5-го червня 1939.

No. 128. Jersey City, N. J., Monday, June 5, 1939.

VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. П'ЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Код „Свобода“: NYNEX 4-0237, — Код У. Н. Союзу: NYNEX 4-1018, 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

У НЬО ЙОРКУ ВІДКРИТО ВИСТАВУ РІЗЬБ І МАЛЬОВИЛ АРХИПЕНКА

НЬО ЙОРК. — У Галерії Джорджети Паседуа, 121 Іст 57. вул., відкрито у п'ятницю, 2. червня, ціло-місячну виставу пластичних творів світової слави українського артиста Олександра Архипенка.

Вистава складається з низки різьб і мальовил. Це немовби перегляд найновішої творчості артиста, бо вистава обіймає майже виключно нові твори, досі публічно не виставлювані. Показує вона дальший розвій усе експериментуючого й усе нового творця.

Головною атракцією вистави є великанська різьба „Мойсей“, повна динамічної сили. Артист вимовно старався віддати зв'язок пророка з Богом, як творцем моральних законів.

У перший день вистави відвідало її поважне число відвідувачів, що залюбки слідять за новими творами вічно творчого артиста. Вистава буде тривати до 2 липня. Вступ вільний.

СТРАЙК У ХАРЧЕВИХ СКЛАДАХ.

НЬО ЙОРК. — В ньюйорських харчевих складах вибух страйк робітників і викликав зупинку пересування харчів. Що тижня по тих складах пересується 60 мільйонів фунтів мяса, масла, яєць, сира, дробу, овочів та ярини. Ті продукти потребують точного догляду, інакше псується. Є побоювання, що цей страйк, коли не буде скоро полагоджено, вже цього понеділка викличе браки в харчевих засобах. Багато харчів зіпсуються. Інші кажуть, що Нью Йорк відчуве брак харчів шойно за 5—6 днів.

Представник міської влади старався посередничити між юнією страйкарів і власниками складів. Страйкарі домагаються вкорочення робочого тижня з 44 годин, на 40, з задержанням тої самої платні.

ЗБІЛЬШУЮТЬ ПЕНСИ ДЛЯ СТАРИХ.

ВАШИНГТОН. — Конгресовий комітет засобів подав внесок до конгресу, щоб федеральну стопу пенсій для старих підняти на \$5, себто з \$15 на \$20. Разом із стейтсменом уділом та пенсією для осіб, позбавлених удержання, й маючих 65 та більше літ. досягалаб \$40 місячно. Цю рекомендацію комітету засобів має взяти під увагу цілий конгрес і коли переголосує, вона стане законом.

ОСТИН (Тексас). — Губернатор стейту Тексас, О'Даніелс, підписав закон, на основі якого відкинуто майже всі перешкоди в удержуванні пенсії для старих, від 65 літ життя і вище. Могли б одержати ті пенсії люди, що не мають більше, як \$1,500 персонального майна, \$1,000 аскурації, \$350 готівки, і господарство, що в розумінні тексаського законодавства може виносити до 200 акрів землі. Деякі цього роду господарства, положені під великим містом, вартують сотки тисяч доларів. Усунено також застереження, чи діти можуть удержувати батьків. Пересічна пенсія для старих у тому стейті дотепер виносила \$14.15 місячно.

СУДДА МЕНТОН ПРИЗНАЄТЬСЯ ДО „ПОЗИЧОК“.

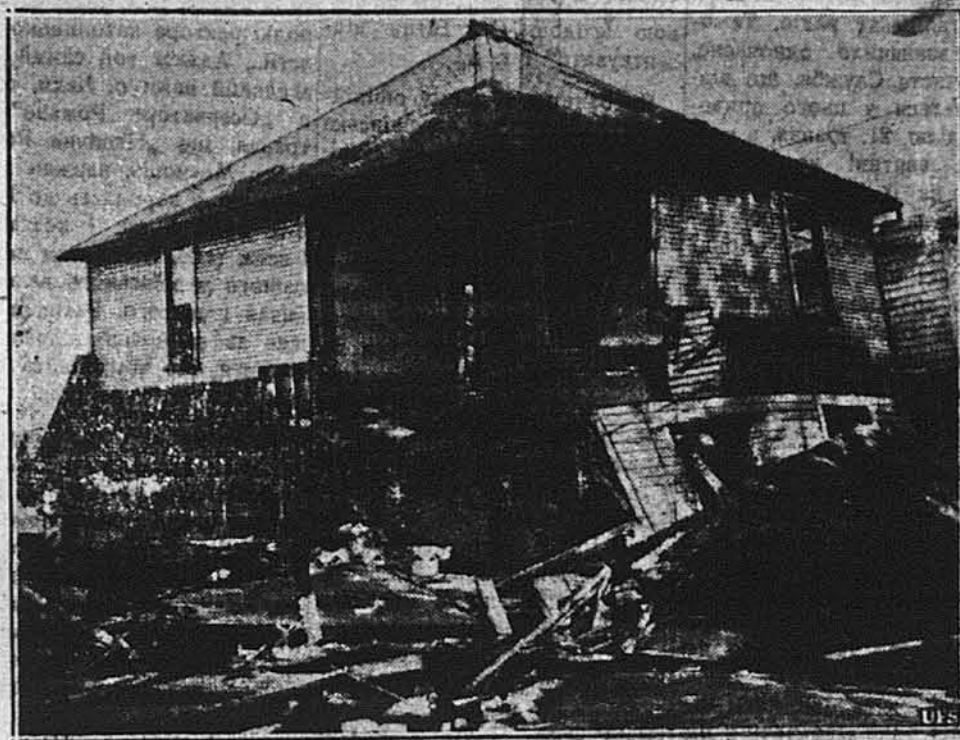
НЬО ЙОРК. — Федеральний суддя Ментон, якого прокуратура обвинувачує, що брав хабарі у „торгував справедливості“, признався, що побирав у своїй офісі „позички“ від тих сторін, які мали розправи в суді, та які він сам розглядав. Таких „позичок“ суддя Ментон побрав на \$664,000. Він просто сам звертався до тих сторін і домагався „позички“, яку побирав у готівці. Секретар його клав гроші на своє банкове conto, і шойно своїм чеком передавав на conto Ментона.

БУДУЮТЬ ВЕЛИКІ ВОЄННІ КОРАБЛІ.

ВАШИНГТОН. — Военна маринарка дала замовлення докам на будову 24 воєнних кораблів, 159,000 тон поємності. Кошти будови тих кораблів будуть виносити 350 мільйонів доларів. Серед тих 24 кораблів будуть два тяжкі бойовики, по 45,000 тон кожний. Будуть це найтяжчі дотепер знані бойові кораблі, й кожний з них коштуватиме поверх 80 мільйонів доларів. Решту кораблів будуть творити легкі кружляки, нищильники, підводні лодки, один носитель літаків.

ВИСИЛКА ДЕРЖАВНОЇ ЕКСПЕДИЦІЇ В ПОЛЯРНІ ОКОЛИЦІ.

ВАШИНГТОН. — Адмірал Бирд, відомий американський дослідник підбігунових околиць, радив конгресовому комітетові, щоб американський уряд чим скорше вислав в антарктичні околиці державну комісію, яка офіційно перебравлаб на власність величезні підбігунові континенти, покриті льодом. Конгрес узав поважно на цю пораду і рішив безпроволочно ухвалити на ту ціль гроші.

ВИБУХ У ШКОЛІ.

У деревлянім шкільнім будинку в Барбертоні, Огайо, скоївся вибух газу. 53 дітей було ранених, а крім них іще 4 дорослі особи. Троє з них ранені дуже поважно. Вибух скоївся, як шкільний сторож палив у печі папери.

ЗНОВУ СМЕРТЬ НА ДАХУ ЗАЛІЗНИЧОГО ВАГОНУ.

Особовим поїздом з Львова до Городка їхав 20-літній Іван Гортим з Хоросівці, повіт Мостиська. У хвилині, коли наблизився кондуктор, Артим скрився на дах вагону, бо не мав білету. Нараз ударив головою об залізничний в'їзду коло залізничного перестанку в Цуневі, повіт Городок, і згинув на місці. Вагон з мертвим тілом на даху відчепили на двірці в Городку.

ГЛУХОТА ВІД ДИХАННЯ РОТОМ.

Спостережено, що між тими людьми, що віддиhaють не носом, але ротом, дуже багато таких, що або зовсім глухі, або не дочувають. Тож коли має нахил віддиhати ротом, привчійся віддиhати крізь-нос. Ті люди, що віддиhають носом, взагалі і здоровіші і ясніше думають, як ті, що віддиhають ротом.

УСТРИЦІ — ДВОПОЛОВІ.

Деякі устриці двополові: батько й мати вкупі в одному тілі. А є й такі, що кілька самців бувають „самичкою“, а кілька — самичкою. Полові предмети в них чергуються. Та й між ростинами знаходиться багато двополових. От, наприклад, кукурудза має подвійний пол: цвіт зверху — то мужеська прикмета, а прядиво долом — жіноча прикмета.

ВОВНА З МОЛОКА.

Як відомо, вовну мають на собі вівці. А тепер можуть овець заступити і корови. Можна вже й з корови вовну мати. Корови дають молоко, а з молока, як відомо, вміють уже тепер учені молочну вовну виробляти, що припадається на виріб одягу. В Італії вже три минулі роки виробляють одяг з молочної вовни.

А як? З солодкого молока вовни не виробляють. Перше всього ставлять молоко, щоб скисло, згусло, а опісля протискають сир крізь мацопечні дірочки у залізній плиті. І з другого боку плити виходять з дірочок тонесенькі ніточки молочної вовни.

ПЕРШИЙ ПЕРЕЛЕТ НАД КАНАЛОМ ЛЯ-МАНШ БЕЗМОТОРОВИМ ЛІТАКОМ.

Перший перелет над каналом Ля-Манш на безмоторовому літаку (ширяку), викиченому катапультною, довершив англієць інж. Стівенсон. Стівенсон вистартував з Дюпстабл і по трьох годинах перелету осів в околиці Бульону.

ЗГИНУЛО 834 ГІРНИКІВ ПІДЧАС ЕКСПЛІЗІЇ У КОПАЛЬНІ.

26. квітня рано в одній з копалень вугілля в Умкедмі (Японія) наступила велика експлізія. Доля 834 гірників манджурської національності невідома. Правдоподібно близькість з них згинула, або тяжко ранена. У катастрофі згинув один японець, а кількадесять було ранених.

СЕР ДЖІНС КАЖЕ, ЩО СВІТ — ТО ДУМКА.

Вже навіть і такі англичани нашого часу, як великий астроном Сер Джінс, приходять до думки, що світ наш не кіпичиться, мовляв, тим, що все з електронів збудоване, але що й самі електрони — то проява подібної сили, як людська думка. Мовляв, з думки все повстало. Та памятаймо, що таке поняття про світ відоме в Індії вже з давніх давніх. Про те, що світ то проява думки-слова Бога, говорять індійці у своїх релігійно-філософських поемах, званих Ведами, вже минулих п'ять тисяч літ.

СМЕРТНИЙ ВИПАДОК.

Підчас розбірки глиняної стодолі в Івана Ткача у Курниках Шляхотських, повіт Тернопіль, завалилася стіна, вбиваючи на місці Вл. Кноса, що працював при розбірці стодолі.

МОЖНА ГОДУВАТИ ДЕРЕВА.

Щоби пожива з погною скоріше дідала на дерево, встрикують тепер деякі садівники концентрат погною прямо під кору дерева. Від того дерево скоріше росте та гарніші овочі родить.

КОМЕТА ВІДДАЛЯЄТЬСЯ ВІД ЗЕМЛІ.

Відкрита недавно комета віддаляється скоро від землі. Комета виглядає тепер як зоря п'ятої величини без „хвоста“.

ПТАХ, ЩО ЛЕТИТЬ 175 МИЛЬ НА ГОДИНУ.

Проби у Злучених Державах показали, що найшвидше летить зо всіх птахів так званий каліфорнійський качачий яструб. Він може переганятися і з швидколетючими літаками. Летить 175 миль на годину. Деякі орли літають зо скорістю коло 60 миль на годину. Обчислено, що пересічна скорість лету птаха сягає від 20 до 40 миль на годину. Спостереження роблено з літаків.

„ГОВОРЯЧА“ РОСТИНА.

Є в Полудневій Америці така рослина, що тубильці називають її „говорючою“ рослиною. На ніч ота рослина звиває свої листочки та цвіти. А рано розвиває їх знову. І коли розвиває, то так звучить, якби бджола бреліла. А коли багато при купі росте таких ростин, то рано виглядає, начеб вони розмовляли. І тому патагонські індіанці вірять, що ті ростини дійсно розмовляють. По вченому ту рослину називаємо габлфлер.

МОЖНА ВІДДИХОМ ОХОРОНИТИСЯ ВІД СУХИ.

Сухоти можна назвати хворобою, що витворили її міста. Сухоти дуже рідко бувають між людьми, що живуть майже весь час на свіжому повітрі та день-денно живуть рухливим життям. От, наприклад, сухоти зовсім не були відомі між індіанцями, поки вони не стрінулися з білими людьми. А чому? Тому, що індіанці жили весь час на свіжому повітрі та що жили рухливим життям. А хто живе весь час на свіжому повітрі та рухається, той віддиhaє глибоко і дотить легше і свіжше, ніж людина, що живе весь час у здоровому стані. Сухітничі бацілі найліпше люблять розвиватися у легених таких людей, що дуже мілко віддиhaють. А так віддиhaють головню ті, що роблять по канцеляріях, крамницях та деяких фабриках.

ДАЛІ РОЗВ'ЯЗУЮТЬ УКРАЇНСЬКІ УСТАНОВИ

ЛЬВІВ. — „Діло“ (ч. 116) подає, що польська влада (тернопільське воевідство) розв'язала читальню „Просвіти“ в Бережанах—Адамівка. Стрийське староство замкнуло читальні „Просвіти“ в Баличах Подорожних і в Станькові. Староство в Коломиї наказало опечатати локалі читальні „Просвіти“, „Сільського Господаря“, „Союзу Українок“, читальні „Скала“ і кружка „Рідна Школа“ на терені громади Воскресінці.

ЯК ВИПРАВДУЮТЬ ЗАБОРОНИ.

ЛЬВІВ. — „Діло“ (ч. 115) містить дослівний передрук заборони ланцутського староства заснувати кружок „Сільського Господаря“ в Лежайську. Заборона, видана очевидно польською мовою, подає, що годі дозволити на таке товариство, бо воно „могло би бути загрозою порядку, спокою і публічної безпеки“. А далі подано, що нема потреби закладати такі товариства (себто: українські), бо є інші з тою самою ціллю. Очевидно, що ці „інші“ — це польські „кулка“.

ВІДМОВЛЯЄ УКРАЇНЦІМ ПРАВА НА САМОСТІЙНІСТЬ.

ЛЬВІВ. — Передаючи огляди того, що думає польське громадянство й польська преса про українські справи, „Діло“ (ч. 116) наводить статтю якоїсь польки, поміщену в тижневику „Зєспул“ (з 21. травня б. р.), в якій вона пише про український нарід між іншим так:

„Не негуючи великої ідейної напруги українського руху й великого географічного засягу руської людності, мусимо ствердити, що та ідея в її сьогодиншньому охопленні не може здійснитися, бо не в найбільш життєві підстави буття обох старих та зорганізованих словянських держав: Польщі і Росії. Польща ніколи не зречеться східної Галичини і Волині з їх великим відсотком польської людності, з їх господарськими й комунікаційними вартостями. Росія не хоче виректися півдня, хліба з чорноземів, нафти з Кавказу, берегів Чорного моря. Українські державні тенденції надто слабкі, щоб сьогодні могли прибрати реальні державні форми, але вистарчають як підложка до диверсійної акції ворогів Польщі і Слов'янщини... Далі авторка співає стару пісню про Німеччину та про те, що треба гостро карати всякі українські „протидержавні виступи“, бо вони є „зрадою спільного прапора“ і „спільної батьківщини“, себто — Польщі!

ВУГІЛЛЯ В ГАЛИЧИНІ.

ЛЬВІВ. — На українській землі між Сокалем і Буськом у Галичині викрито поклади вугілля, яке щодо якості подібне до шлезького.

ЗАПЕВНИЛИ ПАПУ ПРО МИРОВІ ІНТЕНЦІ.

ВАТИКАН МІСТО. — Папа Пій XII заявив на нарадах Колегії Кардиналів, що одержав відповіди у справі світового замирення від урядів Англії, Франції, Німеччини, Італії й Польщі. Згадавши держави померли мирові наміри папи. Тільки Німеччина й Італія підкреслили, що підставою замирення мусить бути справедливість.

ГЕН. СІКОРСЬКИЙ ЗАПОВІДАЄ ПРОГРУ НІМЕЧЧИНІ.

ВАРШАВА. — Бувший польський прем'єр ген. Сікорський опублікував статтю, в якій твердить, що Німеччина загнала вже так далеко, що нема їй вороття. Війна мусить вибухнути. І ту війну Німеччина мусить програти. І то навіть у тому випадку, якщо та війна тривала дуже коротко. Ген. Сікорський твердить, що Німеччина має замало підготовлених як слід офіцерів. Її фортифікації зроблені з величезним поспіхом і тому мають слабу стратегічну вартість. На випадок війни Німеччина потребувалаб найменше 20 мільйонів тон газоліну, а річно не може випродувати понад 1,200,000 тон.

„ГЕТЬ ДО ПОЛЬЩІ“

ВАРШАВА. — Так нібито кричать німці до поляків, що живуть у Східній Пруссії. І, як пише польська преса, побивають поляків, головю шкільну молодь, та підкидують бомби під польські будинки.

НОВА ТРАГЕДІЯ З СУБМАРИНОЮ.

ЛОНДОН. — В цілій Англії слідять з найбільшим поденервуванням за долею 86 моряків, що знаходяться в затонутій підводній лодці „Тетис“. І дуже гостро критикують військову команду за те, що занедбано подбати, щоби був рятунок на випадок такого нещастя. А, як відомо, перед субмарини сторчав кілька годин над водою, та не зроблено нічого, щоб перевірити діру у старатись скомунікуватися з жертвами трагедії.

"SVOBODA" (LIBERTY)

FOUNDED 1893.

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Початковий час три центи.		Three cents a copy	
На рік	\$6.00	One year	\$6.00
На шість місяців	\$3.25	Six months	\$3.25
На три місяці	\$1.75	Three months	\$1.75
Часові вартості (в англійській валюті):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	\$2.00	One year	\$2.00
На шість місяців	\$1.25	Six months	\$1.25
В Джерсі Ситі і Заграниці:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	\$9.00	One year	\$9.00
На шість місяців	\$4.75	Six months	\$4.75
На три місяці	\$2.50	Three months	\$2.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

3 Канада має грати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свобода“: BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союз: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬЩА ДО ПОЛЯКІВ В АМЕРИЦІ

Чого надіється Польща від тих, що живуть поза Польщею, в чужих краях, а є польського походження? Про це пише польський генерал Бортновський. Нью-Йоркський „Нови Свят“, передаючи заваги згаданого генерала, дораджує полякам в Америці добре над ними застановитися, щоб з тої застанови зродився чин, щоби польське поготівля в Америці було повне й обіймало не тільки серця, але й мозки. Порушені справи такі актуальні, що варт і українцям в Америці про це знати. Тому й згадуємо про них.

Ген. Бортновський підкреслює, що часи, які переживає Польща, вимагають від польської імміграції, щоб усі її засоби були спрямовані на поміч вітчизні. Кожний поляк за границею мусить вважати себе за польського жовніра, що боронить велич і силу Польщі. Має пам'ятати, що має боротися за Польщу проти ворогів, що є від Польщі сильнішими. І має боротися, не ждучи на приказ вожда і на означення, як і де боротися. Має боротися у тім переконанні, що Польща його потребує, і то на місці, де він живе, та що Польща числить на те, що він виповнить свій патріотичний обов'язок. Та праця має бути виконана повно на випадок війни. Польща припускає, що поляки опиняться в такому випадку в різних обставах, в різних краях, Польщі прихильних, ворожих чи нейтральних. Та, де поляки не були, Польща вимагатиме від них, щоб усюди обороняли Польщу, і то так, як повинен обороняти польський жовнір. А яку треба вести працю, на те має поляк за границею сам знайти відповідь, беручи під увагу свою власну совість і холодну оцінку політичної ситуації, використовуючи всі можливості для оборони Польщі. Полякам за границею треба вже тепер постійно працювати, щоби поборювати ворожу пропаганду і здобувати публичну думку для Польщі. А пропаганда буде в будучій війні величезною зброєю, як була нею і в минулій світовій війні. Саме тою зброєю має воювати польська імміграція і нею обороняти Польщу. До цього великого для поляка й уже тепер добре приготуватися, а польські іммігранти, що існують у чужих краях, повинні вже тепер виготовити план оборони акції Польщі на випадок, якби вибухла війна, в якій Польща була б учасницею. В часі війни оборонна акція польської імміграції повинна бути збільшеною, а не зменшеною. А де її не буде можна виступити, там вона повинна бути ведена таємно. Вразі війни має кожний поляк за границею посвятити все, що має, на оборону Польщі. І має остатись їй вірним.

„Нови Свят“ ще додає, що досі польська імміграція в Америці допомогала Польщі доларами, а тепер має перед собою ось такі — нові завдання.

ВАТИКАН І ОХРЕЩЕННЯ РУСИ-УКРАЇНИ

(У. П. С. РИМ). Українська колонія в Римі одного і того самого дня одержала дві звістки на одну і ту саму тему: про заборону молоді шкіл Рідної Школи у Львові врочисто відсвяткувати 950-річний ювілей хрещення Русі-України і про вирішення папи відсвяткувати цей самий ювілей джукє врочисто в базиліці св. Петра. Першу звістку подали українські часописи. Другу — італійське радіо. Те останнє зазначило одночасно, що врочисто Служба, що відбуватиметься з цього приводу в неділю, 21. травня, в найбільшій святині католицтва, вперше за її існування, правитиметься слов'янською мовою і в слов'янському обряді.

Контраст між двома звістками був вражливий. Українці тільки й говорили, що про величчє „наше“ свято і росли душою. Всі вони — і православні і католики — були однаково захоплені. Здавалося, що зєднання церков відбувалося в душах і ставало докочним фактом...

Але день 21. травня все це зруйнував до ґрунту. І серед тих самих православних українців, що ще кілька днів перед тим захоплювалися ідеєю „нашого“ свято, що його так урочисто мали відсвяткувати в Ватиканському Соборі св. Петра, можна було почути вже такі заяви:

„Ми народилися православними. Московська школа виплекала в нас ворожнечу до католицтва і презирство до унії... Повстання української держави і співпраця з галицькими греко-католицькими інтелігентами та священиками зрештою спаралитували і знищили отой вплив московської школи. Потім більше пізнання ролі греко-католицької церкви в житті і відродженні української нації, і особливо присутність у ній таких величчів і світлх постатей, як митрополит Шептицький, викликали в нас пошану і захоплення. Серед нас усе більше зростало й міцніло переконання, що греко-католицька церква могла б зробити дійсно національною релігією цілого українського народу. Багато з нас були вже готові співпрацювати з місіонерською працею греко-католицької церкви на території України, коли вона звільнилася від більшовицького ярма; але тепер... тепер ми починаємо думати інакше. Тепер ми починаємо думати, що Ватикан хоче тільки нас використати для розбудови колишньої єдиної Росії“. Так люди

Але сталося цілком інакше. Ані одного українського єпископа не покликано взяти участь у цьому ювілею. Замість них провів в московській єпископії єврей, що, до речі, став католиком уже за кордоном, на еміграції. Вся Служба, від початку до кінця, відбувалася, щоправда, слов'янською мовою, але — від початку до кінця — такою московською — нижгородською мовою, що аж просто моторошно робилося. І тільки іноді українське вухо ловило рідне „і во віки віков“. Здається, це була єдина фраза, що випадала в цілій Службі на долю українських священиків. Співав зєднаний хор української і московської колегії, — але і тут українці мусіли співати московською мовою.

Виникає мимоволі питання: чому це так? Чому чотири мі-

ліони українців католиків (не кажучи вже про ті міліони українців, що могли зробитися католиками) були принесені в жертву... маленький купці москалів? Бо кожному відомо, що москалів католиків впросто можна по руках перерахувати. Кожному відомо, що навіть в отій московській колегії, в отому римському „Русикумі“ можна знайти представників будь-якої нації, але москалів там майже зовсім нема. Кожному відомо далі, що навіть ректором цього „Русикума“ впродовж довгих років був чех, а тепер від трьох років — француз! Бо трудно знайти москаля, щоб надавався на роль ректора католицької колегії... А дже той самий, уже згаданий нами о. Лєди, писав в „Осерваторе Романо“ 21. травня, що „Північна Росія“, себто Московія, завжди виявляла свою ворожність до Риму. Так було і так і залишалося. І всеж таки, святкуючи пам'ятку нашого українського великого князя і святого, Ватикан уважав за найкраще відразу зазначити, що він ставить вище москалів, як українців.

Дуже хибний крок, що може мати дуже сумні наслідки! А дже хто як хто, а ватиканські вчені і дослідники дуже добре знають історію взагалі, й історію церковну зокрема, східної Європи. Тим більше показними і багатомовними виявляються ті свідомі помилки, що їх заживають і вчені, пишучи про наші і московські справи. Не маємо

Дуже хибний крок, що може мати дуже сумні наслідки! А дже хто як хто, а ватиканські вчені і дослідники дуже добре знають історію взагалі, й історію церковну зокрема, східної Європи. Тим більше показними і багатомовними виявляються ті свідомі помилки, що їх заживають і вчені, пишучи про наші і московські справи. Не маємо

За основну підготовку наших імпрез

З давен-давна прийнятим звичаєм, зовнішнім виявом нашої культурно-освітньої та національно організованої праці є т. зв. імпрези. Словом чим охоплюємо всякі види та прояви збірної обдуманної праці, що має характер видовища. Отже це будуть: аматорські вистави, концерти, академії та інші видовищеві національні святкування.

І треба признати, що ми, завдяки довготривалій та продуманій праці наших культурно-освітніх осередків, довели ці форми вияву нашої організованості до доволі гарного рівня. Нема вже в нас сьогодні читальні, кружка, чи іншої установи, яка не доцінювала б значіння імпрез як форми вияву праці й організованості з одної сторони, а культурної розваги з другої. Нема теж, здається, свідомої оцінки, що не розуміла б, у чому вага таких імпрез та які їхні виховна вартість. І вже від низки літ ми є свідка-

можливості над тим довго спинятися, але зазначимо коротко, що навіть такі о. Лєди, що не раз виявляв себе ніби симпатиком українців, дозволяє собі на такі фрази:

„Доки українські провінції (чому „провінції“, а не території? Чи один цей вираз не виявляє цілком ясного наставлення? — У. П. С. Р.) залишалися під польським пануванням, а потім австрійським, вони залишалися зєднані з Римом... По поверотіж Київської України до Москви... Унію знищено...“ („Осерваторе Романо“ з 21. травня). Виходить, отже, що Київська Україна навіть і князівського періоду була під Москвою! А за часів Богдана Хмельницького вона тільки повернулася під це панування!

Або — „Наїзд монголів привів до поділу Росії“. Ніби о. Лєди не знає, що ніякої Росії до наїзду монголів, і ще дуже довго по ньому, не було. Були тільки Київська Русь, теперішня Україна, та ріжні князівства, що називалися відповідно до назви свого столичного міста. Але не було тоді ніякої Росії, бо вона повстала, як ми вже зазначали, аж за Петра І. Отже нащо вносити оце помішання термінів? Коли це робить якийсь неосвічений писак, то ми це й пояснюємо його неосвіченістю, але коли такі перли виходять з пид пера такого знавця, як о. Лєди, то ми їм надаємо цілком інше значіння...

Рим, 24. травня 1939.

ми гарно виплеканої звички влаштувати театральні вистави, концерти тощо та таким чином засвідчати своє розуміння для потреб і форм культурної та корисної праці. А всеж таки, коли говоримо про мистецьку вартість тих імпрез, то можна мати дуже поважні застереження. Бо рідко коли трапляється, щоб вони були як слід підготовані та своїм переведенням давали глядачам мистецьку насолоду. Все чогось їм бракує, все вони виявляють якісь недомогли.

Передовсім слід би всі імпрези, з якими звичайно маємо до діла, поділити на дві основні частини. До першої зачислимо культурні розваги — це будуть ріжні аматорські вистави, інсценізації, тощо. До другої — імпрези святої, загально-національного характеру, отже — концерти з нагоди роковин великих поетів, академії з нагоди знатних історичних роковин, чи

лі прочитана на зборах курії, Ханові невмісним здавалося, коли при Кудеярі будуть говорити на раді про видучу Кудеяра і він хотів скликати раду тоді, коли Кудеяр поїде в свої, подаровані йому ханом подієсті.

Але один мурза, що старався про ласку ханського любимця Кудеяра, повідомив його про те раніше. Кудеяр виявив несподівано в курілях і заняв своє звичайне місце, як належалося йому титулом татара. Нічого було робити; прихотилося читати грамоту царя при Кудеярі.

Коли читання скінчено, Кудеяр сказав: — Гнобитель, неситий крові моєї невинної жінки, жадає моєї голови. Коли вона йому так потрібна, віддайте її, але Астрахану за неї мало; нехай віддасть і Казань на вічну власність нашому найсильнішому ханові і цілому кримському юртові. Нехай надто піддасться під руку нашого найсильнішого хана з Москвою і з усіма своїми землями та родами, назве себе ханським хлопом, так як його предки були хлопями предків нашого всемогучого володаря.

(Далі буде).

врешті святочні сходини, присвячені пам'яті виняткових людей.

Основною недомогою наших театральних вистав (очевидно, маємо на думі вистави аматорських, здебільша сільських гуртків) — це попри найкращу волю їх аранжирів — **несолідна підготовка**. Вона проявляється у таких речах, як: несолідне опанування роль, невідповідний підбір осіб та невміла режисерія штуки. Можна на цю тему писати окрему статтю, але ми обмежимося тільки до загальних думок. Отже хочемо підкреслити, що і в найкраще організованому аматорському гуртку повинна грати роль не скільки, а **якість**. Отже 2-3 вистави на рік, але зате основно підготовані. Всяка погоня за кількістю (коби як найбільше!) рішуче не повинна мати тут місця, бо тоді сценічне мистецтво перестав бути мистецтвом, а стає звичайнісеньким ремеслом. Це саме можна сказати і про підбір осіб для поодиноких роль, як і режисерію штуки. Докладна застановка в першій випадку, а основне знання в другій — дадуть заповнюку успішного переведення вистави. Не місце тут давати нафакхові поради нашим аматорським гурткам. Ми лише заважимо, що всі вони майже замало доцінюють роль **мистецького чинника** в театральних виставах, саме того чинника, що придає всякій імпрезі, тим більше сценічній грі, правдивої вартості та дійсної культури. На чому саме полягає цей мистецький чинник, та в чому він повинен проявлятися, — питання дуже широке. Ближче ним поцікавляється усім зацікавленим в аматорському сценічному мистецтві — дуже важливе, а то й кінцеве завдання.

Трохи подібні завваги слід підмітити на адресу інших культурних імпрез (концерти, академії). Вони, хоч в улаштуванні їх маємо вже вправу — виходять **бідно**, неповно. Діло в тому, що, саме так часто їх улаштуючи, затратуємо почуття їхньої ваги. Що більше. Творимо собі **шаблон**, готову форму й у неї вливаємо бажаний зміст. Якась наборізсклеена промова, повна фраз та балакучості, декламації (їзвичайно буває дуже багато), стількіх виступів хору — й академія чи концерт готові. А все те виготовлене в поспіху, без застанови та докладної оцінки. Скільки то разів трапляється, що такий концерт прямо **нудить** глядачів!

Перше за все всяку імпрезу слід підготувати довший час. Шонайменше 2-3 місяці заздалегідь слід докладно все обдумати й поволі, але докладно приготувати. Промова, декламації чи виступи хорів повинні змістом усецільно зазначувати характер свята. Скільки декламацій чи хорів невеличка числом (по 3-4), але зате виведена по мистецьки. Бо не той хор робить вражіння, що виступає 8-9 разів з недостатньою підготовою, але 2 рази з дбайливою, старанною підготовою. Дуже успішно для урізномордження таких імпрез можна давати відповідно підібрані інсценізації, які причиняють до урізномордження імпрези й притягують глядачів.

Оці наші завваги могли б ми продовжувати ще вдвоє стількі, але це не доведе до бажаної мети доти, доки всі, що в цих справах зацікавлені, справді не візьмуть собі їх до серця та не подбають за справді кращу підготовку наших імпрез — за їхній гідний вияв. — („Наш Прапор“).

ЖЕРТВИ НА РІДНИЙ КРАЙ

посилати на таку адресу:

"OBYEDNANYE"

P. O. BOX 122, CHURCH ST. ANNEX, NEW YORK, N. Y.

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА
В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.

Частина третя.

(94)

— Московський цар, сподіваючись, що турки і татари не схотять оставитися з соромом і підуть на нього знову війною, збере велике військо і буде з весною нас ждати. Коли ми підемо на нього, то нам прийдесть битися із великими силами. А ми не підемо на будучу весну. Нехай московський цар дождає нас з військом, нехай даром потрапить доволі зо своєї каси і, не дїждавшись нас, розпустить військо або пішло його воювати в інші сторони. Тут то ми на нього і нападемо. Тоді, як він лишиться без війська.

Та гадка сподобалася всім. Кудеяр не міг один спротивитися цілому курілявці, хоч дуже не огричав його і він не скривав своїх думок. Хан,

оставшись з ним на самоті, сказав:

— О, Кудеяре, не все можна говорити в курілях. А я то бі от що скажу. Коли ми завоювали Москву, воюючи разом з турками, то для нас, татар, мало виийшов користі з того. Турки нашою татарською кровю побідили москаля, а нам Москви не віддали. Турецьке царство скріпилось над міру, а нам то найгірше вийде: ми тоді станемо зовсім невеличкими турками. А нам хочеться самим добути славу й могутність, так, щоб уже не бути під рукою турецького володаря. Турки не взяли Астрахану, і добре, що не взяли. Вониб одноково нам не віддали. Почекаймо. Нехай турецьчина помириться з Мо-

сковою, тоді ми самі вдаримо на Москву, а скоро покаяємо її без помочі турків, тоді буде нам добре.

Кудеярові було всеодно: чи турки чи татари завоюють Москву, щоб лише царя Іваца знищити, щоб лише якнайбільше лиха накотило русському народові, як він ненавидів від часу зради розбишак. Кудеяр не став перечити ханові і випадало йому ждати з терпелістю. Йому не випадало відразу не йти під лад більшови. Хотілося йому, щоб усі бей і мурзи відносилися до нього дружно. І так було справді. Один лише явласький бей був його заклятим ворогом, бувши колись прихильником Москви. Письмо царя Івана до явласького бєя, перекоплене Кудеяром підчас розбиття каравани і відіслане ханові, трохи що не стягло на нього біду. Тодіж хан поставив його під суд курілята. Але явласький бей упевнив всіх, що він про те писмо нічого не знав. Курілята узяв бєя невинним, тимбільше, що і слова в письмі царя Івана були якісь немілі і нечаче показували, що московський цар не є певний, чи явласький

бей підійметься гарячо ворожій ханові справі. Одначе від того часу явласький бей боявся говорити щонебудь у користь Москви, як робив це перше, і на останніх зборах курілята, виступаючи проти Кудеяра, вимисно порадив лиш згідно з більшістю відложити напад на пізніше. Та рада, прийнята всіми вельможами кримського юрта, піднесла значіння явласького бєя, що вельми розлютило Кудеяра; Кудеяр усьєсоблював хана проти бєя. „Коли — говорив він ханові — той чоловік тепер навіть правду сказав, то всестакі твою величчєству не належить йому довіряти; коли прийде пора йти в похід, держи в тайні перед ним свій намір, а то він заздалегідь подасть вісті московському цареві“.

Розарений Іван, довідавшись через Нагого про те, що Кудеяр знаходився в хана, велів задержати ханського посла Ямболдуя, а його татар закувати. Хан довідався про те і приказав таксамо поступити з Атанасієм Нагим і його посольськими людьми, а до царя Івана післяв гонця з грамотою, жадав увільнення Ям-

болдуя, видання втіклого до московського царства ворога свого, Акмамбета, присилки великих подарунків у соболях і грошах і відступлення Казані й Астрахану, а вразі відмови грозив, що розправиться з русським царством, як розправився колись його предок, Бати-хан. Цар після того письма випустив зпід сторожі Ямболдуя з людьми його, але задержав ханського гонця, приказав збирати військо на Оці і зволікав з відповіддю ханові, ждучи, до якого ступня можуть справдитися погрози хана. Нарая, з початком літа 1570 року принесли цареві вість, що станичники бачили на степу великі юрби ногайців, бачили й дуну від палаючих кострів їх, чули іржання і тупіт безчисленного множдства коней. Цар Іван перелякався таких вістей. Він післяв гонця до Девлет-Герєя, обіцяв віддати Астрахан, але з умовою, щоб ханів, які будуть там посаджені, назначувало спільно з московським царем і з кримським ханом; цар обіцяв прислати великі подарунки і видати Акмамбета, але за останнього просить хана видати Кудеяра.

Грамота царя Івана мала бу-

3 ДНЯ

ЗНОВ ДЕПРЕСІЯ.

Статистичні звідомлення показують, що в останніх місяцях рух американського економічного життя знов послабляється. Нова депресія. Та вона не разить уже нікого так, як та, що вибухла дев'ять літ тому. Люди вже так привикли до 12 мільйонів безробітних, що те явище ступнево починають уважати за нормальне. Воно вже нікого не зворушує.

А всетаки це ненормальний, жахливий стан. Сумне це явище, коли батько родини, не зважаючи на найкращі зусилля, не може знайти праці і не може забезпечити бодай саякої тій екзистенції своїм найближчим. Сумне є і те, що ті, що мають працю, тремтять, щоб її не втратили. Серед таких відносин людина не може радіти життям, почуватися щасливою, а навіть користатися з теоретичної свободи, забезпеченої демократією. Такий стан є фактично невилічливим, в якому люди сковані невидимими ланцюгами й залежні від волі якихось невідомих, зверхніх сил.

УРЯД РОБИТЬ ТЕ, ЩО МОЖЕ.

Не можна закинути урядові лихої волі. Він пробує заполювати ліху й рятує людей з нещастя. Він дає людям грошей і підмоги, шукає їм праці, фінансує ріжні будівлі, ріжні підприємства, в яких старається примістити тих, що не можуть дістати праці. Заходи уряду здобули собі широкі симпатії серед людей.

Та всетаки вони не досягнули належних успіхів. Бо лише жала частина зможі безробітних годна дістати працю, чи поміч від держави. Решта зали без праці, пробивається крізь життя з великим зусиллям, серед недостатків, журби і вічної непевності.

ДОБРОЇ ВОЛІ — ШЕ МАЛО.

Уряд, як сказано, виявляє добру волю. Та цього ще мало. Добра воля з боку уряду не самозрозуміла річ. Звичайно так буває, що кожний уряд старається повести справу так, щоб у часі його урядування панував добробут і задоволення у краю. Кожний якийсь уряд не досягне того, до чого змагає, то ще сама добра воля не охороняє його від критики. Люди хочуть успіхів, а не лише доброї волі.

ГРУЗНЕМО В ДОВГИ.

А ніде правди діти, тривалих успіхів у боротьбі з депресією, не вважаючи на величезні витрати, ніякі заміривити годі. По сімох роках боротьби з безробіттям маємо далі 12 мільйонів людей без роботи. Армія людей із виснаженими від матеріальних і психічних терпів обличчями шлюються вулицями, від фабрики до фабрики, від підприємства до підприємства, в надії дістати змогу працювати і за працю дістати хочби сяку-такую нагороду.

А державні гроші на економічні експерименти йдуть. Біліон за біліоном. Тепер державні довги виносять 45 біліонів доларів. Вони обловлюють не лише нинішні покоління, але каменем лягають на життєвий рівень будучих поколінь.

ПОДАТКИ.

Водночас уряд стягає великі податки від тих, що працюють і продукують: безпосередні податки, від приходу і грошових оборотів, а також посередні податки, від ріжних продуктів, тютюну, напівків, газоліну, електричної енергії, газу, мешкання й інших речей щоденної потреби.

Генерал Моззі перед комітетом Даеса.

Від тих других податків не є вільний ніхто, навіть сам безробітний.

Критики уряду твердять, що податки є головною причиною, яка спиною поворот до добробуту. Бо, забираючи підприємствам шляхом податків надлишки грошей, уряд не дає їм розвинути, розбудувати вартості праці, чи хочби вдержати на належній висоті ті, що вже розбудовані. Злучені Держави Америки у своїй повороті до продуктивності лишались позаду всіх інших культурних народів. У той час, коли Америка досягнула лише 78% продуктивності з 1929 року, інші краї в Європі досягнули 100%, 120% і більше.

ЯКИЙ ВИХІД?

Ці критичні зауваги без сумніву мають силу. Та, з другого боку, яку іншу економічну політику можна прийняти на місце тої, що маємо сьогодні?

На те питання боїться вираз-

но відповісти кожний відповідальний політик. Президент Рузвельт не раз визнає своїх противників, щоб вони виразно на це відповіли. Бо зменшення податків, спинення державних підмог безробітним, спинення державних робіт — готово викликати, бодай у перших часах, величезну нужду серед широкого населення Америки. Цю нужду готові використати деякі політичні струї і довершити політичного перевороту.

Ось так американське економічне життя пливе серед двох небезпек, назустріч чогось невідомого. З одного боку далі витрачування державних грошей, задовжування, й остаточна інфляція. З другого боку поворот до економічного лібералізму, серед якого матиме людина повну волю добробуту великих метків, але також матиме „волю“ конати з голоду, коли машина витрутить її з праці і відсуне від участі в користуванні з загального економічного добра.

ЯК ПЕРЕВЕЗЛИ ТІЛНІ ОСТАНКИ ШЕВЧЕНКА В УКРАЇНУ

Дозвіл перевезти тіло Шевченка в Україну з Петербурга дали в квітні 1861 року.

Вранці 26 квітня (ст. ст.) українці, що були в Петербурзі, зібралися на цвинтарі. Відкопали труну, поклали її в другу, зроблену з цини, залютували та поставили на ресорному возі, навмисно для цього спорудженому.

Невимовно сумна, а величаво була хвилина. Очі всіх дивилися на чорну труну. В усіх була одна думка, що це приїшла остання хвилина прощання навіки з дорогим поетом: „Доки Тарасова мигала була в Петербурзі, здавалось нам, — каже редактор „Основини“ — що смерть ще не все ваяла; собою, а тепер прощай, Тарасе, навіки прощай!“

Коли всі так стояли сумні біля домовини, письменник Куліш промовив:

„Що ж оце, батьку Тарасе! Ти відїжджаєш в Україну без червоної китайки, заслуги козацької? Чим же ти нижчий від тих козацьких лицарів, що червоною китайкою вкривалися, заслугою козацькою пишались? Ні один предок твій не сховався з цього світу без цієї останньої чести. Чи вже ти чужим чуженицею вмер на чужині? Що ж про нас скажуть в Україні, як ми тебе врядамо непокритого червоною китайкою? Скажуть, що і ми такі перевертні, як ті дуки, що позабірали козацькі луки і луки... Ні, батьку! Ще не попереводились діти козацькі! Розакінтеж, небожата, червоний цвіт славетний на чорній, сумній домовині Тарасовій! О тепер їдь, батьку! Нехай зем-

мученика. В Орлі домовину, вкрити червоною китайкою, поставили на дорозі. Приїшли гімназисти з своїм директором, учителями та куратором і відправили панахиду. Народу зібралося дуже багато, хоч домовина стояла в Орлі тільки дві години. Відїхавши за місто, орлівці відправили другу панахиду, випросили собі вінки, що лежали на труні й один із них розділили між себе, а другий взяли на спомин у гімназію.

6. травня труна приїхала до Дніпра і мусіла тут спинитися та ждати дозволу адміністрації, хоч уже був дозвіл перевезти тіло в Україну.

За дозволом до генерал-губернатора поїхав Вартоломей Шевченко і о. Петро Лебединців. Князь Васильчиков дав дозвіл, а митрополит казав везти труну до церкви Різдва Христового при березі Дніпра. Молодь випрягла коні і сама повезла домовину. По дорозі, більш як п'ять кілометрів, часто зупинялись і говорили промови, читали вірші.

Коли виринуло питання, де похоронити тілні останки поета, приятель Шевченка, Честохівський сказав, що Шевченко бажав спочивати в Каневі. В Каневі на Чернечій Горі тоді вже Вартоломей Шевченко майже довів був придбання землі під хутір Тараса, куди він бажав перенестися з весною. Так то могила на Чернечій Горі зовсім відповідала поетовому бажанню осадити на тій горі свою селитьбу.

В неділю, 7. травня, ішов дощ. Та він не перешкодив, щоб церква, де стояла Тарасова труна, і ввесь цвинтар були повнісенькі народу підчас похоронної служби, яку правив о. Лебединців. Виголосити в церкві промови адміністрація заборонила. Саме, як правила-ся панахида, якась жінка, вся в чорному, покла на труну терновий вінок. Це була пайкраща промова без слів!...

З церкви похоронна процесія рушила по набережжю до пароходу, щоб пароходом везти тіло в Канів на Чернечу Гору. По дорозі виголосували промови (тоді ще студенти) Антонович Володимир, Драгоманів Михайло, Стояшів Ол., інспектор П. Київської гімназії Чалий. Чалий говорив (по російськи): „Шевченкова поезія — сказав він м. ін. — завоювала нам право літературного громадянства і голосно подала свій голос в сім словянських народів! Ось у чому велике значення Шевченка і його слава, що до віку не зов'яне!...“

Проводити тіло Шевченка поїхали на пароході Тарасові брати та сестри, Вартоломей з родиною, Чалий і Сошенко, старий Шевченків приятель Віктор Забіла, Лазаревський, Честохівський і багато студентів.

На другий день парохід приплив до Канева. На Дніпрі стояла тоді велика вода, тому парохід мусів спинитися подаліше від берега. Немалої праці треба було, щоб перенести домовину на беріг: нести на руках, бредучи по коліна в воді по грузькому дні, годі було; звичайний човен не вдержав би важкої домовини.

Довго міркували, що діяти і нарешті станули на тому, щоб привезти протий драбинистий воловий віз і на нього перекласти труну з пароходу. Так і зробили. Від пароходу повезли віз не коні, не воли, а самі люди.

На березі стояла велика маса народу. Духовенство святочно зустріло домовину з дорогими для України останками найкращого сина. Поклали домовину на мари та з великою честью внесли в соборну церкву.

Яму на Чернечій Горі викопали студенти та інші поклонники поета, що поприздили до Канева.

10. травня (22. травня н. ст.) з Канева із околиці зібралося так багато народу, скільки напевно Канів ще не бачив. Після торжественного богослуження всього соборного духовенства протопіп Мацкевич виголосив у церкві промову. Вказавши на великі заслуги та значення Шевченка як народно-національного поета, бесідник сказав: „Ти, стародавній Дніпре, що пишався своїми хвилями синими! Тобі судилося на своїх ребрах-хвилях привезти до нас Шевченкові останки. Повідайже ти нам про дорогого для кожного українця чоловіка-кобзаря! Був час, що про нашу Україну думали, що це край нездатний до високих чувств і думок. А Шевченко довів, що край цей, де забуто про освіту народно, має душу і серце, доступні для всього високого та прекрасного. Так, померлий брате! Світ твій просвітється перед людьми; вони побачили твої діла добрі і прославили отця, іже на небесіх. Минуть віки і далекі нащадки дітей України побачать і пізнають, хто був Тарас Шевченко! Бажав ти, брате, жити у Каневі, от і живи до кінця світу. А ти, Україно! Побожно шануй наше місто, бо у нас спочивають кістки Тараса Шевченка. Тут на одній з найвищих гір Дніпрових спочиває прах його, і як на горі Голгофті, подібно хресту Господньому, стоїтиме хрест, який буде видно і по цей і по той бік вашого славного Дніпра“.

З собору похоронна процесія, окружена великою масою народу, рушила на Чернечу Гору і тут на шпилі гори поховали навіки останки того Велетня, якого „за Україну замучили колись“.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЛИСТ З РІДНОГО КРАЮ.

Один з наших громадян, що переживає тепер у Клівленді, дістав з свого рідного села Городовичі такого листа:

„В нашій селі Городичах діється тепер багато речей. Люди людей побили і до арешту забрали. Великодні Свят були в нас сумні. Хто знає, як довго буде так. Та ми віримо, що прийде так і на ляхів. Третього дня Великодніх Свят зібралося багато людей і несли вінки на могили: Плудин разом, вони заспівали пісні „Боже великий“ і „Ще не вмерла Україна“. Та поліція зараз почала кричати, щоб люди розійшлися. Водночас поліція почала бити наш нарід український. Зчинилась буча. Люди почали боронитись камінням і навіть потрапили вигнати проклятих ляхів. Але другого дня рано приїхала поліція на сімох автах і почала забирати чоловіків і їх бити. Багато почало кричати до лісу. А решта чекала, що буде: смерть, або життя. Накінцє поліція забрала 25 хлопців і 2 дівчини та відвезла їх до арешту, ніхто навіть не знає де. Ось так знущаються над нами ляхи. Роблять з нами, українцями, таке, що не можна того всього описати“.

ЦІКАВЕ ЧИТАННЯ

ПАНТЕЛЕЙМОН КУЛІШ: Оповідання. (Видавництво „Свободи“.

1917). У цієї збірці є чотири оповідання: ОЧАКІВКА БІДА (козацьке оповідання про козацьку хитрість, що спасла козаків від кривавого бою на московську користь та ще й їм велику добычу дала). ЦИГАН (уривок із життя). МАРТИН ГАР (історія нещасного гайдамацького рейду). ОРИСЯ (ципля, себто картина мирного життя, властиво козацького свята).

ЖИЛЬ ВЕРН: ЗАМОК У КАРПАТАХ. Це французький письменник, один з найпопулярніших авторів світу, котрого твори вийшли накладом без числа й були перекладені на всі кулятурні мови світу. Усі його повісті змальовують прецідияли пригоди й кож- на з них повчає, бо Верн старався поглянути оком у майбутнє та вгадати, які перемени в житті людей завведе якийсь новий винахід. Ця повість по- двійно цікава для українських читачів, бо тлом повісті є українські гори Карпати, а головними діями особами повісті українські гірники. В бро- шурі 50 с., в оправі \$.15

Ф. АЛЯХОВІЧ: 7 ЛІТ НА СОЛОВАХ. Цей опис справжнього „пекла на землі“ опертий на особисті споми- нах з побуту автора на Соловах, куди його зaslав московський больше- вицький уряд. Автор по національній білорусі, а його спомины, перекла- дені українською мовою, дають прав- дивий образ жорстокого знущання большевицького уряду над своїми жертвами. 168 сторін. З передмовою про автора. Гарна охайлиха рис. Гор- динського. Портрет автора. Видання „Шлях“ у Львові \$.50

ІВАН ФІЛИПЧАК: БРАТНІ ЛЮБОВ (кріпка від пам'яті сестри). Повість з життя загонованої шляхти з початку ХХ віку. Автор, відомий з цілої низки історичних повістей, ма- ює цікаві звичайні ходячкової шляхти на тлі національної боротьби між у- країнцями й поляками. 230 сторін. З вінеткою. Накладом Філіп „Просвіти“ в Самборі \$.75

ІВАН ФІЛИПЧАК: БУДІВНИЦІЙ ДЕРЖАВНИЙ. Історична повість з ХІІ віку. О. Роман Лукаш у перед- мові про життя й твори автора на вступі цієї книжки підчеркує, що це одна з рідких повістей про княжі часи. Тлом великої частини державницьких заходів українських князів, описаних у цій повісті, є Левківський. Наклад „Просвіти“ в Самборі. Ст. 164. \$.70

МАРКО ВОВЧОК: КОЗАЦЬКА ДОЧКА (МАРУСЯ). Автор — всім давно звісна українська письменниця Марія з Вілінських Марковичева. Та сама, котру Шевченко вважав за най- кращого знавця української мови. Ця вже десяте видання тої самої „Мару- сї“, бо за нею є вічний попит. І то не лише в Україні, але й на чужині, де її признали настільки цікавою, що її перекладали на французьку, німецьку, італійську й інші мови. З вступом Теофіла Коструби. 164 сторін. \$.50

ВОЛОДІМИР БІРЧАК: ПРОТИ ЗАКОНУ. Повість на тлі подій ХІІ віку. У передмові самий автор говорить про себе, чому він взявся писати історичні повісті та як це він їх пише, а потім Л. Негрицький розкладає провідну думку цієї повісті. Події повісті роз- граються в Галичі, Чешібісах (сьогоднішній Єзуполі), Колуші (сьогоднішній Калущі) і інших містах Галичини, але часами перекочуються аж у да- леку Мадяричину й Ракущину (Ав- стрію). З гарною кольоровою охайли- кою рисунку Едварда Козака. Видан- ня Івана Тиктора. 127 сторін. \$.50

ФЕДІР ЗАРЕВИЧ: ХЛОПЬСКА ДИТИНА. Повість з передмовою часу, „весни народів“ і скасування панщини в Галичині. Герой повісті — кріпак, що завдяки добрим людям добуває собі освіту й стає адвокатом, але по дорозі до щастя мусить боро- тись не лише з ворожеченою чужою шляхетською верствою, але й з пересудами проти селянських дітей з боку аласної інтелігенції. Автор самий жив у тих часах і пише про обставини, які знає з власного досвіду. Обгортка рисунку Митрона Левницького. Ціна \$.50

ІВАН ФІЛИПЧАК: ЗА СЯН. Історичне оповідання з кінця 10. і по- чатку 11. віку, на тлі землі й народу декиївського. \$.40

ТВОРИ МАРКА ВОВЧКА. За чоловічим іменем автора хрестить жінка (Марія Марковичева), до того велика письменниця, яка знала наскрізь жіночу душу й писала про жіночу дуже збуруйливо. Ці оповідання представля- ють цілу галерею цікавих жіночих по- статей у цікавих життєвих ситуаціях \$1.25

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА: В НЕДІЛЮ РАНО ЗІЛЛА КОПАЛА. Теж жінка-письменниця, що спеціально займа- ється долею жінок, але вже більше суча- сних з нами. В цю трагічну історію жіно- чої любови наше жіноцтво просто зачи- тується \$.75

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА: ЦАРІВНА. Славна українська письменниця малює жінку, що стремить до вищого, кращого життя \$.200

ЛУІС ВОЛЕС: БЕН ГУР. Ця історична повість з перших віків хри- стіянства, котру американські діти читають у шко- лах часто обов'язково, появилася теж у перекладі на українську мову й тіниться серед наших людей великою популярністю \$.80

ВЕЛИМИР ДЕЖЕЛІЧ: СОФІО ВИБРАВ. Ця повість, переложена з хорватської мови, малює життя в 9. віці по Христі, коли серед словян швидко починало ширитися християнство \$.1.00

АНДРІЙ ЧАКОВСЬКИЙ: ЗА СЕСТРОЮ. Багато людей уже читало цю цікаву повість з козацькими, але ще є люди, які її не читали. Як прочитають, певно не пожалують \$.35

Замовляйте в книгарні Свободи:

“СВОБОДА”

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

НОВИЙ ПОЧТОВИЙ ЗНАЧОК.

Нарис нового поштового значка, що має звели- чати століття американської національної гри „бейз- бол“. Ці значки будуть уперше продавати у Купер- ставні, в стейті Нью Йорк, 12. червня.

Мирослава Єва Уляницька.

концертам чи вічах, писала статті й виступала в хорах і з сольовими точками. Була членницею багатьох українських товариств, між ними і Союзу Українок. В останні часи заснувала Золотий Хрест і була першою його президентом. Капітан, де лежало тіло Покійної, відвідало багато українців і американців. Над головою Покійної пишався великий хрест з цвітів, дар сестринства Золотого Хреста. На похороні сказав дуже гарну проповідь о. Павловський. Говорив на тему „Чоловік гине, а добрі його діла — ні“. На похороні було багато народу. Попрощали ту, що завжди мріяла про кращу долю України і ніколи не жалувала труду для допомоги визволенню Рідного Краю.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

АЛТУНА, ПА.

Надзвичайні збори відділу.

Дня 26 травня ц. р. загостив до нашого відділу оточений організатор У. Н. С. п. В. Загаєвич і при тій нагоді скликав надзвичайні збори відділу 145 У. Н. С. Збори відкрив президент Гнат Гураль.

Пан Загаєвич показав фактами і статистичними числами, що нема кращої організації для українців, як У. Н. Союз. Цікаві і переконливі були його докази. Він представив прийнятий, що одна з найбільших американських компаній має \$4.50 надвишки на кожних \$1,000, а У. Н. Союз має \$90 надвишки на кожних \$1,000. Знає інша американська організація має 103% оцінення, а наш У. Н. Союз має 156%. Американські компанії мають високо оплачених урядовців і агентів, а наш Союз збудований робучими, чорними руками.

Вразі невилікуваної недуги член У. Н. Союзу дістає відповідну допомогу, а по його смерті його родина дістає посмертне на повну суму забезпечення.

Була дискусія над організуванням молоді до У. Н. Союзу. Нам в Алтуні шкодить те, що не маємо Народного Дому. Молодь не має де пригоститись, тому йде до чужих. А там їх притягають до чужих організацій.

Накінці члени ставили запити п. Загаєвичеві, а він їх пояснював. У висліді всі стали більше поінформовані і дістали більше зацікавлення в аскураційних справах. Збори закінчено відспіванням „Не пора“.

Е. Патроник, секр.

ЮРІЯ ГОРЛІС-ГОРЕСЬКИЙ

В ОКОЛИЦАХ ХОЛОДНОГО ЯРУ НАД ДНІПРОМ НА ЧИГИРИНЩИНІ.

Існувала в останню революцію

СВОБІДНА УКРАЇНСЬКА „РЕСПУБЛІКА“.

котрої громадяни боролися під українським прапором проти червоної московської гордині аж до 1922. року, даючи цим живий приклад, як невеликі числом, але сильні духом можуть успішно боротися з незрівнянно сильнішим ворогом.

ОТЮ ВЕЛИКУ ПОДІЮ, що стала вже предметом історичних розвідок та сюжетом поем і драм, автор, що самий був її учасником, узяв у форму повісті, даючи цим читачеві немов би нагоду брати особисто участь у великопам'ятній боротьбі.

2 ТОМИ — 2 ДОЛЯРИ.

Замовляти у:

„СВОБОДА“

81-83 Grand St., Jersey City, N. J.

З КОМУНІКАТУ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСОВОЇ СЛУЖБИ В РИМІ

(У. П. С. РИМ):

В роковини смерті полк.

Е. Коновальця.

23. травня, в роковини трагічної смерті полк. Е. Коновальця, провідника націоналістичного руху, відправлено в Римі, в церкві св. Сергія і Вахка, поминальну Службу. Були присутні майже всі члени української колонії та кілька італійців.

Українка в італійській пресі.

Італійська преса продовжує бути дуже скупкою щодо звісток про українське життя. „Фронте Уніто“ в Римі, в числі з 30. квітня ц. р., вмістило статтю про Шевченка (непідписану). „Корієре Ерітрео“ в Асмари (з 14. травня) вмістило довідкове і досить фантастичне оновлення про пригоди одного турецького журналіста, якомуся Агди аг Мессі, в Україні. Цю статтю, за підписом Джані, ми бачили вже раніше в міланському „Попольо ді Рома“. Не вважаючи на її фантастичність, варт відмітити, що її пересікає симпатія до нашої країни, і той

Агди аг Мессі заявляє зрештою про своє бажання написати дві книги: одну, присвячену спеціально Україні, а другу — про Мазепу. „Іль Венете делла Сера“ (17 травня) (Падуа) подає про терористичні замаху в Україні та про невдалий спробу перелету до Америки двох советських авіаторів, відзначаючи, що один із них, Гордієнко, українець.

ЗБОРИ ВІДДІЛУ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Я. Піврічні збори Тов. Вільних Козаків, від 316, відбудуться 8. червня, в У. Н. Домі, 831 Джозеф ул., в годині 8. вечір. Присутність всіх членів потрібна на означенні від У. Н. Союзу, хай приїде на збори й отримає від секретаря, бо до гавзу нікому не понесеться. — П. Ковтун, гол.; К. Кульчицький, кас.; В. Іванців, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від 146, будуть відбуватися в другу п'ятницю і місяць через літній час. Наступні збори будуть у п'ятницю, 9. червня, в 7:30 год. вечором, в галі під ч. 13530 Charest St. Присутність потрібна, бо є дуже важні точки до порішення. Рівнож привітають кандидатів на нових членів. Впершу чергу повиннісь позначувати своїх жінок і дітей, щоб святкувати сороквітний ювілей людей. Рівнож буде роздана решта чеків на дивіденди від Союзу для тих, котрі не були на минулих зборах. — Максим Головач, предс.; Стефан Хомак, секр.

ВІЛСОН ВИСТАВЛЯЄ ДРУГУ РУХОМУ ЕЛЕКТРИЧНУ ВІВІСКУ

По двох роках небувалою успіху на Бродвею в Нью Йорку, мають показати у Вілсонові Виставі в Пойтрі. Це видовище виставлено на вулицях Стюарта і Трімонта, на найбільш рухливому перехресті в Ноуї Англії.

Ця вивіска ще більша, ніж вивіска на Бродвею. Є це велика стісна, котрі показують рухоми коміції сцени. Вивіска на Бродвею має 15 стій, дисоти, має 14,000 електричних стій, поперхні, 3,000 електричних лампочок, 15,000 електричних проводів, 135,000 стій електричного дроту.

Вилсонова вивіска в Бостоні вживає електричного струму сили 437,000 ватів, отже досить електрики на освітлення міста нормальної величини та більше, ніж уживається в найбільшому будинку в Бостоні. 55 трансформаторів служать до перетворення електричної сили на блискуче електричне розсвіщення.

Операція Електричної Фільми Волсона захоплювала мільйони людей і в безчисленних видах з цілого краю. В основі являється тут той самий засади, якої являється до рухомих чорно-білих фільм, які викладаються з шкорою 20 образків на секунду на лаву фотоелектричних ламп. Це пошукає в рух електричних ламп, що засвічують відповідей лампи на електричні вивіски. У цей спосіб можна репродукувати геометрично майже який небуває рухомих образків та змінити фільму так часто, як цього бажається.

Бродвейова вивіска притягує до себе увагу таких визначних людей, як Волтер Віпчел, Джон Чепмен і Вил Джантосни. Багато людей називає найбільш розвеселюючою електричною вивіскою в світі.

З огляду на стратегічне положення другої вивіски Вилсона в Бостоні, вона повинна притягнути теж загальну увагу. Притяскають, що вивіска Вилсона буде вугальним каменем „Таймс Скеру“ Бостону.

ВІКОВІЧНЕ ПОЛОТНО.

Такі старинні країни, як Єгипет, Індія та Китай вже від непам'ятних часів виробляють таке полотно, що віковичним можна його назвати. Рамієм його називаємо. Мотуз з рамія може послужити і до сто літ. А сорочка з рамія 4 рази міцніша від сорочки з льону або конопель. Та дуже трудно його виробляти, бо страшенно багато мороки з відділюванням волокон рамія від била. Тільки щойно тепер видосконалюють в Америці машину, що легко буде відділювати волокна рамія від била. Рамій належить до родини кропив між рослинами.

При обіді.

Вона (з плачем): — Ох, Ромчику, бачу, що ти вже забув про те, що казав священик на нашому вінчанні: „Любов вірить усьому, любов перемаже все, любов перетерпить усе“... Він: — Так, але священик не сказав: „Любов зість усе“...

Злобний.

— Кризь мої уста не перейшла ніколи брехня.
— Так, бо ви говорите кризь ніс...

ВЗОРИ КАНВА, НИТКИ ДО ВИШИВАННЯ Д. М. С. І СТЕПІЛЬОВА ІН РИМ.
UKRAINIAN BAZAAR,
170 E. 4th ST., NEW YORK, N. Y.

МЕШКАННЯ ДО ВІНАЙМУ

ДО ВІНАЙМУ 3 КІМНАТИ під адресою: 215 Warren St., Jersey City, N. J. Rent \$15. Голоситися до джентлмена або до:

Dr. SINGER,

2814 Boulevard, Jersey City, N. J.

ЄВГЕНІЯ ВАСИЛЕНКО

Повідома всім О. Дуковим Кураторі Церковних Притаман, замовлення на „Виностає“, Віна, Тетраподи.

Малою Церкві і Театральні Декарації.
Все по приступних цінах. Одні українські артисти, що виконали найбільше робіт по церквах і Америці.

EUGENE WASYLENKO,

Artist

248 E. 13th St., New York City

Д-р С. ЧЕРНОВ

Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Пліра й кров.
Аналіз крові для подружжя свідчить.

223 SECOND AVE., cor. 14th St., NEW YORK CITY, Room 14.
Gramercy 7-7697

Офісний години 10—8; неділя 11—2.
Жінки-доктор до обсягу.
X & Флюроскоп.

Д-р ЮРІЯ АНДРЕЙКО

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,

ХІРУРГ І АКУШЕР

321 E. 18th STREET,

between 1st and 2nd Avenues,

NEW YORK, N. Y.

Tel. GRAMERCY 5-2410.

Урадові години: рано від 10 до 12. Вечір від 6 до 8, а в неділя рано від 10 до 12.

КОСИ

Маємо австрійські серпи і коси з найліпшої сребристої сталі, коса довга 32 цалі, важить поверх фунта, за одним покляпанням косить пару діл. Коса широка \$2.50 з пересичені 50 ц. Бабка 75 ц. Молоток 60 ц. Брусок 25 ц. Серп з зубами \$1.00.

Замовлення враз з гріними послайте на адресу:

UKRAINIAN BAZAAR,

170 E. 4th ST., NEW YORK, N. Y.

МИРОН ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Без ріжниць, як далеко поза Ньюарком. Вразі потреби телефонуйте до нас. Обслуга шира і чиста. — Офіс: 383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave. NEWARK, N. J. Phone: Kew-Forest 3-5347

ІВАН БУНЬКО

Новий Український Удкерткер заряджує погребам по ціні так низькій, як \$150. Обслуга найкраща.

JOHN BUNCO

Licensed Undertaker & Embalmer 487 E. 8th ST., NEW YORK CITY. Dignified funerals as low as \$150. Telephone: Gramercy 7-7661

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНІМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В БРОНКС, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ.
129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y. Tel.: Orchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL 707 PROSPECT AVENUE, (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y. Tel. — Melrose 6-6877

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО.

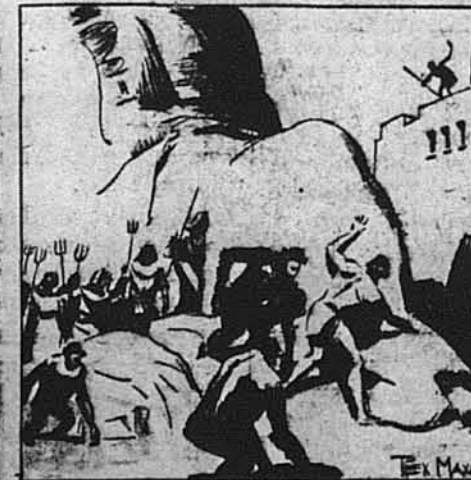
Вимовивши це, королева Атка дала вокам рукою знак. Ті поспішно прискочили до Гелени і Магри та силою потягли їх до підземельних казематів, де обі дівчини мали провести останні хвилини свого життя. Але самими дівчатами Атка не була задоволена. Вона у великій люті промовила: „А тепер знайдіть мені за всяку ціну Тарзана. Хочу побачити, як він поводитися серед тортур“.

У той сам час Геркуф добився вже був до короля Герата і підніс йому скриньку з матір'ю всіх жемчугів. При тім він розказав йому цілу історію, як вони її знайшли. Король подивляв відвагу Тарзана, а передісміс цинив це, що той додержав слова. Це викликало повагу до Тарзана. Вислухавши все, він закликав: „Тарзан у небезпеці. На поміч йому, до Атару!“

Герат зарядив, щоб усі воєнні галери ладились у дорогу. „Ми пімстимо ті всі кривди, що їх завдала Атка нашим приятелям“, ревів він з цілої сили. „І ми також урятуємо тих, що стали нашими приятелями!“ Довкруги всі заворушилися. Деякі побігли виконувати волю короля. Та король правдоподібно сам не знав, які небезпеки очікують його.

Тарзан зо своїми людьми і малпами підходив до міста Атару. З іншого боку підсувались сектары Чона з тризубами. Всі вони були рішені за всяку ціну розбити місто Атар і взяти його приступом, навіть коли би прийшлося понести великі жертви. Сторожі, що ходили високо по мурі, завважили ту наступаючу армію і видали крики перестороги.